

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Politicologie studeren? (II)

Kok, W.

Citation

Kok, W. (1975). Politicologie studeren? (II). *Acta Politica*, 10: 1975(3), 335-340. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3450963>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3450963>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

- 105-106.
- 77 Van den Brande, A., Mogelijkheden van een sociologie der Belgische conflicten na de tweede wereldoorlog (1944-1961). Een verkenning der basisstructuren in: *Sociologische Gids*, X, 1963 (1), 4-29. Lorwin, V. R., Segmented Pluralism, in: *Comparative Politics*, Ideological Cleavages and Political Cohesion in the Smaller European Democracies, III, 1971 (2), 141-175; betreffende de opdelingen cfr. ook Lorwin, V. R., op. cit., 147-187; Claeys-Van Haegendoren, M., Party and Opposition Formation in Belgium, in *Res Publica*, IX, 1967 (3), 435, Meynaud en cs. zien het eerder in een proces van desacralisatie, industrialisatie en affectieve toewijding t.a.v. de staat gedragen door partijen en belangengroepen: Meynaud, J., Ladriere, J., Perin, F., eds., *La décision politique en Belgique*, Paris, 1965, 22-59.
- 78 Van den Brande, A., op. cit., 3.
- 79 Zie Huyse, L., Passiviteit, pacificatie en verzuiling in de Belgische politiek, Antwerpen, 1969, 223; en Patronage en makelarij in het Belgisch benoemingsbeleid, in *Civis Mundi*, XIII, 1974, 222-229.
- 80 Dethier, F., La structure et l'organisation des départements ministériels, Brussel, 1962, 53-55.
- 81 Van Veen, C., ed., Bestuursorganisatie bij de kabinetsformatie. 's-Gravenhage, 1971, 133 pp.
- 82 Zie Van Hassel, H., Het politiek-administratief systeem: de regeringsstructuur, in *Belgische Politiek* 1969, Brussel, 1970, 19-24; ook Politics and Public Servants in Belgium, in *Res Publica*, IX, 1967 (3), 535-582; en: Belgian ministerial cabinets: spoils in a spoiled merit-system, in *Res Publica*, XV, 1973 (2), 357-369.

Politologie studeren? (II)*

door Walther Kok

Politologie studeren blijft een hachelijke bezigheid. Dat zou men kunnen concluderen uit een aantal recente uitlatingen van vooraanstaande politicologen. Zo is volgens professor Daudt de opleiding aan de U.v.A. door niet aflatende druk van studentenzijde in korte tijd verworden tot een soort missieschooltje waar 'evangelisten' hun boodschap uitdragen. En in Nijmegen ziet het er al helemaal somber uit. Daar doceerde professor van den Doel volgens eigen zeggen economie onder 't mom van bestuurskunde (politologie). Bovendien meende hij dat de studierichting door interne geschillen in elkaar dreigde te zakken. Aan de VU zag professor Kuypers vorig jaar ook een sterke tendens tot zelfvernietiging van de studierichting politicologie. Maar intussen hebben de hoogleraren daar de studenteninvloed in de vertegenwoordigende organen weten terug te dringen.

Leiden deze berichten nu tot een snelle daling van het aantal eerstejaars studenten zoals door sommigen wordt gevreesd? Nee! Gelukkig zien de aankomende studenten, naast een aantal andere hoogleraren en 'n groot gedeelte van de staf de zaken minder somber in. Ook dit jaar is de belangstelling voor de politicologie niet teruglopen en zijn de vooruitzichten voor '75/76 evenmin rampzalig. Dat blijkt uit de cijfers van de plaatsingscommissie politicologie.

Tabel I

	vooraanmelding	geplaatst juli	geplaatst per 17/10
1972/73	220 (mei) 194 (juli)	183	217
1973/74	182 (april) 198 (juni)	178	226
1974/75	200 (april) 246 (juni)	204	240*
1975/76	157 (2 jan.) 212 (mrt)	?	?

* per 10/10

Evenals vorig jaar wijzen deze cijfers uit dat voor een tanende belangstelling niet gevreesd hoeft te worden, integendeel.

Tot nu toe zijn altijd alle studenten geplaatst aan de universiteit van eerste voorkeur en de vooraanmeldingen voor '75/76 wettigen de verwachting dat

* Zie ook *Acta Politica* 1974/73

dit ook dit jaar weer zal kunnen. De belangstelling voor de diverse universiteiten blijkt uit onderstaande tabel.

Tabel II

	VU A'dam	KU Nijmegen	UvA A'dam	RU* Leiden
1972/73 (per 17/10)	64	74	78	1
1973/74 (per 17/10)	65	72	78	11
1974/75 (per 10/10)	53	77	103	7
1975/76 (vooraanmelding per 24/3)	51	69	92	—

Opvallend is de toegenomen belangstelling voor de UvA in '74/75 en de wat teruglopende aanmeldingen voor de VU. De vooraanmeldingen '75/76 geven eenzelfde beeld.

Motivering

De aankomende studenten is, evenals vorig jaar, niet alleen gevraagd naar hun instelling van eerste voorkeur maar ook naar hun motivering hiervoor. Hun werd verzocht een kort overzicht te geven van *alle* argumenten die men in aanmerking wilde laten komen. Per instelling is nu een vergelijking mogelijk, ook met 't voorafgaande jaar, van de gegeven motiveringen. De som van de percentages is weer groter dan 100 omdat één student meerdere redenen tegelijkertijd kan opgeven. De categorieën '... als stad' en 'binding i.v.m. andere studie of werk (event. van echtgeno(o)t(e)) konden nu in tegenstelling tot vorig jaar wél betrouwbaar gecodeerd worden terwijl als nieuwe categorie is opgenomen 'recente conflicten'.*

* De gegevens m.b.t. de studie aan de Rijksuniversiteit te Leiden zijn in dit verband niet relevant. In Leiden kan een (doctoraal) studie politicologie pas aangevraagd worden na een kandidaatsexamen rechten of sociologie of sociologie der niet-westerse volken of culturele antropologie. Politicologie studenten in Leiden komen dus via *andere* plaatsingscommissies aan dan de plaatsingscommissie voor politicologie. Voor 1975/76 krijgt deze laatste commissie dan ook geen vooraanmeldingen voor Leiden meer door. In de verdere analyse zijn de gegevens van Leiden niet meer gebruikt.

* Liesbeth de Bruin en Astrid Caubo codeerden ook deze keer. Zie voor de betrouwbaarheid het aanhangsel.

Tabel III

motieven	universiteit					
	VU Amsterdam 1973 n = 65		UvA Amsterdam 1973 n = 78		KU Nijmegen 1973 n = 72	
1 (niet) confessionele karakter	42 %	45 %	33 %	37 %	39 %	51 %
2 afstand tot ouderlijk huis of woonplaats	38 %	34 %	32 %	38 %	62 %	73 %
3 aanwezigheid van familie/vrienden of kennissen	29 %	53 %	33 %	30 %	50 %	47 %
4 (mogelijkheid tot) woning of kamers	26 %	34 %	42 %	43 %	36 %	42 %
5 inrichting/aard van de studie	23 %	23 %	38 %	40 %	14 %	9 %
6 sfeer universiteit	23 %	21 %	17 %	14 %	8 %	8 %
7 faam van de studie	18 %	9 %	14 %	4 %	21 %	6 %
8 voorkeur ouders	6 %	6 %	1 %	0 %	4 %	3 %
9 ... als stad		21 %		20 %		23 %
10 binding i.v.m. andere studie of werk (evt. van echtgeno(o)t(e))		17 %		27 %		12 %
11 recente conflicten		19 %		4 %		6 %
12 overige	34 %	11 %	47 %	15 %	51 %	13 %

Ook nu weer geldt dat vooral motieven die niet rechtstreeks met de gekozen studie te maken hebben een zeer belangrijke rol spelen. Het belang dat de aankomende studenten hechten aan de afstand tot thuis, een woning en aanwezige vrienden of kennissen is zelfs nog toegenomen. Dat blijkt ook uit de opgave met betrekking tot de universiteit van 2e voorkeur.

Per 13-1-1975 was van de 49 VU studenten voor 33 de UvA de tweede keuze en omgekeerd was van 68 UvA studenten dat de VU voor 54. Van de 65 studenten die KU als eerste voorkeur hadden wilden er als 2e voorkeur 33 naar de VU en 21 naar de UvA.

Ook het (niet) confessionele karakter scoort hoog maar hiervoor geldt wederom dat veel studenten waarschijnlijk wisten dat deze factor (overigens voor 't laatst) zwaar zou kunnen meetellen bij de uiteindelijke beslissing van de plaatsingscommissies. Er blijft overigens een groot verschil tussen de aankomende studenten op dit punt.

Tabel IV

		RK	PC	NVT	overige	
VU	1973	3 %	38 %	55 %	4 %	n = 65
	1974	6 %	36 %	58 %	—	n = 53
UvA	1973	3 %	1 %	96 %	—	n = 70
	1974	3 %	2 %	95 %	—	n = 103
KU	1973	46 %	—	50 %	4 %	n = 72
	1974	62 %	3 %	35 %	—	n = 77

Vorig jaar hebben we eveneens gekeken of er motieven zijn die significant méér speelden voor bepaalde universiteiten. We vonden toen dat het (niet) confessionele karakter, de mogelijkheid tot woning of kamers, de sfeer van de universiteit en de faam van de studie géén significante verschillen opleverde. Ook dit jaar blijkt dit op 0.05 nivo zo te zijn (X^2 (VG = 2) van respectievelijk 3.46, 1.19, 4.47, 1.94) terwijl we het motief '... als stad' hieraan kunnen toevoegen ($X^2 = 0.25$).

Voor Nijmegenaren was vorig jaar de afstand tot het ouderlijk huis of de woonplaats én de aanwezigheid van vrienden en kennissen veel belangrijker dan voor de rest. En ook nu spelen voor hen deze motieven significant vaker (X^2 van respectievelijk 22.41 en 9.19) zij het dan dat de laatste factor ook voor aankomende VU studenten meer is gaan tellen.

Als belangrijk verschil gaven de cijfers van 1973 te zien dat de studenten aan de UvA aangetrokken werden door de ruime keuzemogelijkheden van de studie-opzet van die universiteit.

Die aantrekkingskracht is in 1974 niet afgenomen. Maar liefst 40 % van de aspirant studenten voor de UvA noemt de inrichting en aard van de studie als motief en verschilt daarmee significant van de andere groepen ($X^2 = 22.06$). Alle reden dus om deze gedifferentieerde vraag te blijven honoreren. Tenslotte kunnen we nog twee verschillen met vorig jaar signaleren. De recente conflicten zijn significant vaker voor aankomende VU studenten een rede geweest daar hun heil te zoeken ($X^2 = 11.02$) terwijl de binding i.v.m. andere studie of werk voor UvA'ers vaker speelde ($X^2 = 7.05$).

2e voorkeur

Voor politicologie bestaat dan weliswaar al enkele jaren een plaatsingscommissie, veel moeilijkheden levert dat niet op. Voor andere studierichtingen is dat wel anders. De aankomende studenten wordt daarom ook altijd naar hun studierichting van 2e voorkeur gevraagd. Dit stelt ons in staat enerzijds te zien welke andere richtingen voor politicologie studenten als 2e

keuze gelden en anderzijds uit welke hoek degenen komen die politicologie als 2e keuze opgeven. Een aantal van deze laatsten komt immers uiteindelijk (doordat zij bijv. uitgeloot zijn voor hun 1e keus) bij politicologie terecht. Dit jaar ging het hierbij om in totaal 19 personen (KU 12, VU 3 en UvA 4).

Om met deze groep te beginnen: wie geven politicologie als 2e keuze op? Voor het jaar '74/'75 hadden 222 personen per 25-2-'74 politicologie als 2e voorkeur opgegeven waarvan de volgende vakken 10 of meer preferenties voor politicologie te zien gaven:

recht	(44);
sociologie	(25);
geschiedenis	(42); en tenslotte
psychologie	(17).

Voor het jaar '75/'76 lagen de cijfers per 13-1-'75 als volgt: 240 studenten geven politicologie als 2e keuze met als uitspringende studierichtingen (10 of meer preferenties) wederom recht (46), sociologie (35) en geschiedenis (45) terwijl dit maal ook 15 voorkeuren uit de sociale aardrijkskunde kwamen. De voorkeur van deze '2e keuzers' naar Universiteit wijkt overigens nogal af van het eerder gepresenteerde beeld van 1e keuzers. De UvA is bij hen, relatief gezien minder in trek terwijl Leiden nogal populair was.

Tabel V:

2e voorkeur politicologie naar universiteit van voorkeur

	VU	KU	UvA	RU
13-4-'73	44	70	73	36
22-4-'74	56	80	68	39
24-3-'75	87	97	76	3

Recht, sociologie en geschiedenis springen er duidelijk uit. Dit blijken dezelfde vakken te zijn die politicologie studenten als hún 2e voorkeur opgeven.

Zo was per 25-2-'74 de 2e voorkeur van 184 politicologie studenten bekend en meer dan 10 maal werd door hen genoemd: recht (21), economie (14), sociologie (50) en geschiedenis (25). Dezelfde vakken scoren ook dit jaar weer hoog. Per 13-1-'75 geven 182 politicologie studenten als 2e voorkeur op: recht (22), economie (14), sociologie (28), psychologie (10), sociale aardrijkskunde (10) en tenslotte geschiedenis (38). Zou het toeval zijn dat vanuit de politicologie wél belangstelling voor economie bestaat maar dat de liefde niet wederzijds is?

Bijlage

Ter bepaling van de betrouwbaarheid is een gedeelte van het materiaal dubbel gecodeerd.

Vergelijking van de marginale percentages van de diverse antwoordcategorieën is een voldoende controle daar de eigenlijke analyse ook alleen maar van deze marginalen gebruik maakt.

categorie	1e codeur	2e codeur
1 (niet)		
confessionele karakter	16 %	16 %
2 afstand tot ouderlijk huis		
of woonplaats	18 %	18 %
3 aanwezigheid van familie/ vrienden of kennissen	12 %	11 %
4 (mogelijkheid tot) woning of kamers	14 %	13 %
5 inrichting/aard van de studie	10 %	10 %
6 sfeer universiteit	4 %	4 %
7 faam van de studie	2 %	2 %
8 voorkeur ouders	—	1 %
9 ... als stad	8 %	8 %
10 binding i.v.m. andere studie		
of werk (evt. van echtgeno(o)t(e))	7 %	7 %
11 recente conflicten	2 %	2 %
12 overige	5 %	7 %
	(n = 445)	(n = 445)

Politieke participatie; een overzicht van recente literatuur

door C. van der Eijk

Naar aanleiding van:

- 1 Wolfgang Beck, *Democratie in de wijken — Een onderzoek naar buurtacties in Nederland*, Amsterdam (Van Genneep), 1974, -220 p.
- 2 Roger W. Cobb en Charles D. Elder, *Participation in American Politics — The Dynamics of Agenda-Building*, Boston (Allyn & Bacon, 1972, -182 p.
- 3 Penn Kimball, *The Disconnected*, New York (Columbia University Press) 1972, -317 p.
- 4 C. E. van der Maesen, *Participatie en Democratie — Onderzoek naar houding en mening van Amsterdammers met betrekking tot de plaatselijke politieke structuur*, z.p., 1974, -264 p.
- 5 Carole Pateman, *Participation and Democratic Theory*, Cambridge (Cambridge University Press), 1970, -122 p.
- 6 Sidney Verba en Norman H. Nie, *Participation in America — Political Democracy and Social Equality*, New York (Harper & Row), 1972, -428 p.
- 7 Sidney Verba, Norman H. Nie en Jac-On Kim, *The Modes of Democratic Participation: A Cross-National Comparison*, Beverly Hills (Sage), 1971, -80 p.
- 8 M. L. van Vonderen-van Staveren, *Protesteren in Actiegroepen*, Utrecht (Bijleveld), 1974, -208 p.
- 9 Gisela Zimpel, *Selbstbestimmung oder Akklamation? — Politische Teilnahme in der bürgerliche Demokratietheorie*, Stuttgart (Ferdinand Enke) 1972, -220 p.

Inleiding

Het onderzoek en de theorievorming op het terrein van de 'politieke participatie' kan onderscheiden worden in een aantal stromingen.

In de eerste plaats is er een stroming waarin *participatie de afhankelijke variabele* vormt. Men probeert de determinanten van participatie op te sporen. Deze kunnen facilitatief zijn, of motivationeel (Lane, 1959, 185). Het eerste heeft betrekking op de aanwezigheid van middelen om te participeren, het tweede op de geneigdheid om dat ook te doen. Een groot gedeelte van onderzoek naar stemgedrag valt in deze categorie, en van de hier besproken literatuur vooral Kimball, Verba & Nie, en Van Vonderen. De theoretische relevantie van dit type onderzoek is niet zonder meer duidelijk. Hoe men politicologie ook ziet, op een of andere wijze is het gericht op het verklaren van 'het politieke systeem', 'de toewijzing van waarden', 'het realiseren van doeleinden' etc. Dat participatie hierbij van belang is, lijkt een zinnige werkhypothese, die door middel van onderzoek geëvalueerd kan worden, maar dat is iets anders dan het bestuderen van factoren die bepa-